

„EDINOST“

„Edinost“ dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta „ 3.—; „ 4.50
za četrt leta „ 1.50; „ 2.25
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.
Na naročbe brez priložene naročnine se upravnštvo ne ozira.

EDINOST

Oglasi in oznanila se račune po 8 aov vsakega v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Oslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se račune po pogodbi.

Vsi d. listi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 25. Vsako pismo mora biti frankovan, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Okopisi se ne vračajo.

Naročnino, rek. nacije in inserate prejema upravnštvo v ulici Carintia 28. Odprte reklamacije o proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

*V edinost je m.č.

Vabilo na naročbo.

Ob koncu drugega četrtletja vabimo svoje naročnike, da pravočasno ponovno svojo naročbo in da skušajo nam pridobiti novih naročnikov. Časi so resni in morda se nam bliža doba, ko bode narod slovenski krvavo potreboval ne od visnih glasil, zahtevajočih prava naša ne oziraje se ne na desno ne na levo. Nam je resna volja, pri katerih-si-bodi odnosajih brezobzirno zagovarjati narodni naš interes, a v tem boji trebamo duševne in gnotne podpore naroda. Kdor se torej strinja z našimi načeli, stopi hitro v naš krog.

Cena listu je:

za vse leto . gl. 6.—
za polu leta „ 3.—
za četrt leta „ 1.60

Uredništvo in upravnštvo.

Rojaki!

Častiti in slaviti spomin svojih duševnih velikanov je vsacega kulturnega naroda dolžnost. No to slavljenje se nikakor ne sme omejevati na formalne svečanosti, pristopne samo nekaterim narodnim krogom, dočim večina naroda o tem nič ne vé ter slavljenje komaj po imenu pozna, ne vedoč za kake ideje so se ti slavljenci borili ter kako duševno dedščino so zapustili svojim potomcem. Narodnega razumnštva dolžnost je torej, da ideje, katere so vodile teh izrednih duhov delovanje narodu svojemu razlože, da je bode razumel slednji seljak, da bode vsakdo vedel, kaj so nameravali ti veleumniki in kolike vrednosti in važnosti so bili njih napori in njih prizadevanja za narod in njega razvoj. Potem bode slava splošna, delo pa, katero so ti veleumniki začeli, katerega pa ne so še mogli završiti,

PODLISTEK.

Adrijana.

Rokokó-idila; češki epikal K. Švanda, poslovenil Ivo Trošt.

III.

(Dalje.)

Torej gospa markiza je umrla... Res moralo je tako biti, a bilo je tako nagloma. In ona ni mogla biti niti zaven!... In Viktor?

On je poseben človek. Adrijana ga pomni, kako sta se skupaj igrala na umelem pesku v parku, kako sta se lovila med zelenimi drevesi z zavezanimi očmi, kako sta se šestokrat vračala domov, ona z razbitim noskom in on s hlačami na kolenu raztrganimi, jokajoč, a vedno tih, da ne bi slišala mamica.

Viktor je bil precej lahkomiseln, razpre se dve leti po svojega očeta smrti z gospo markizo in odide; šel je v šolo v glavno mesto ter se tam jako premenil; jel je študirati spise tedanjih enciklopedistov, smejal se vsemu, kar je bilo doma svetega, prišedši domov za nekoliko dni o počitnicah, in pred štirimi leti vrnivši se

pomagal bode potem ves narod končati. S tem se le bode skazana tem duševnim velikanom prava in zaslužena čast.

Mej največje svoje današnje velikane šteje ves slovenski narod sveta brata Cirila in Metoda. V vseh zemljah, kjer koli se glasi slovenska beseda, častita se njuni imeni. In to po vsej pravici, saj sta ona dva prinesla pradedom našim Kristovo vero, vero bratstva, ljubezni, na podlagi katere samo se more razviti prava kultura, vse človeštvo osrečujoča. V tem velikanem podjetji bil je svetima blagovestnikoma Vzveličarjev nauk in vzgled edino vodilo; ona dva nista iskala svojih koristi, nista si hotela pridobiti niti posvetnega blaga niti posvetne moči, delovala sta le za srečo in blagor naroda, kateremu sta posvetila svoje sile. Sveta brata nista hotela našim pradedom ničesa vzeti temveč podati jim samo ono veliko blaženstvo, katero je prinesel Božji sin vsem narodom na svet. In kako sta hotela to doseči? S tem, da sta je učila spoznavati pravega Boga ter ga moliti in slaviti v istem jeziku, ki jim je bil od Boga dan, to je v njih maternem slovenskem jeziku! Dala sta jim torej vse, kar je potrebno za razvoj prave kulture: dala sta jim krščansko vero ter povzdignila njih jezik v število kulturnih jezikov, poslužujoč se staroslovensčine v vseh cerkvenih obredih. Po vsej pravici slave torej slovenski narodi sv. Cirila in Metoda kot svoja narodna svetnika in največja dobrotnika. Ideje, katere sta sveta brata pred tisoč leti širila med našimi pradedi, so tudi nam, poznim njih potomcem isto tako svete kakor njim; mi Sloveni pa se moramo še danes, po tolikih stoletjih z vsemi svojimi silami boriti, da si ohranimo duševno dedščino po naših blagovestnikih: svojo cerkev in narodni jezik!

Vatvarili smo si v ta namen družbo sv. Cirila in Metoda. Delovanje te družbe je znano pač vsakemu rodoljubi, ter menimo, da smemo reči, da je to nadaljevanje kulturnega dela svetih bratov,

domov ni pozdravil niti novega gospoda župnika. To je bil tedaj velik pregrešek, gospodič je pospravil svoje reči in on odšel še tisti dan, kakor je prišel in od tedaj se ni vrnil. Pisal je malo in še manj je bilo slišati o njem. Le z Andrijano dopisovala sta si dolgo; pisala sta si z otroško priprostatjo in pravopisnimi hibami, z množino čutov in zmešanim besednim redom, pisala sta si o svojih učiteljih, o času. Še nekaj — ni davno — pisal je Viktor čudno pismo; nikakega smisla ni imelo. Pisal je tudi o nekih čudnih rečeh; govoril je o velikih sanjah, jel govoriti o bodočnosti povsem drugače nego navadno; govoril mnogo več o Adrijani nego o sebi, a na koncu je pisal o nekem čutu, o kojem ne ve ni ti sam, kako se nazivlje, zdi se mu pa tako sladak, tako nežen! Tedaj je hodila Adrijana celi dan s povešeno glavo in premišljevala, kaj bi to bilo...

Prišlo je novo pismo, obsejajoče nauk, koji se je Viktor pozneje domislil; ako hoče Adrijana poznati oni čut, posluša naj slaviji spev, hodi naj v mesečini po samotnem parku, približa naj se v nočni tihoti čisti, z mesečino ožareni hladni vodi ter naj misli nanj v daljavi — on je baje

in da zasluži podporo celega naroda. Sedaj, ko se bliža god zavetnikov naše družbe, obračamo se do vsega naroda slovenskega, pozivajoč ga, naj slavi ta dan z nami. V vidni znak te slave pa, žrtvuje naj vsakdo mal denaren dar v korist naše družbe, katerega naj imenuje Cirilo-Metodijski dar. To bo najprimernejša in najizdatnejša slava našima blagovestnikoma, katero jima moramo vsako leto skazati. Vrli naši bratje Čehi bodo naj nam tudi v tem vzgled, kajti tudi oni slave god deželnega patrona sv. Vavla s tem, da v ta namen vsak rodoljub, vsaka narodna občina, vsaka posojilnica, banka itd. žrtvuje kaj za njih školsko matice. Teh sv. Vavlavskih darov naberejo Čehi vsako leto na sto tisoč. Mi ne moremo toliko doseči, malo nas je, ali ako se poprimemo te ideje ter vpeljemo to lepo navado v življenje, zbrali bomo po vsem Slovenskem vender precejšnjo svoto v korist naše družbe sv. Cirila in Metoda. Priporočamo torej to vsem rodoljubom, društvom, denarnim zavodom in bogatejšim občinam v uvažanje ter se nadajamo, da nam ne odrečejo svoje podpore. Nabrani darovi pošiljajo naj se bližnjim podružnicam ali glavnemu vodstvu v Ljubljano, katero je potem pod naslovom Cirilo-Metodijski dar priobči v listih.

Nacionalni ženske in moške podružnice družbe sv. Cirila in Metoda

V Trstu, dne 27. junija 1891.

(Slovenske liste prosimo, da blagovolijo ponatisniti ta poziv.)

Interpelacija

poslanca Iv. Nabergoja in drugov na finančnega ministra v 28. seji državnega zbora dne 23. junija t. l.

V sled odprave proste luke Tržaške in v sled uvedbe nove užitinske linije je čisto naravno, da bode s 1. julijem t. l. odprta

še po takih okoliščinah spoznal oni čut... Slušala ga je; hodila je po noči se gledat v vodnjak, poslušala slavico in se šetala po parku — a občutila ni ničesar kakor silen kašelj. Razjezi se na Viktorja. Ni mu več pisala; korespondenca se je razdrila.

A poslednje dni čutila je vendar nekaj aličnega. Srčice se ji je vznemirilo, oči so ji zastajale, mnoge misli so ji rojile po glavi. Sedaj se spomni Viktorjevih besed; zastale so ji očesa in iz megle uspela se je pred njo vitka postava s svilenimi, zlatimi ostrogami, z belo vlasuljo in velelepimi brčicami, v roci držoč šopek rož, prav takšen, kakor ga ima doma od njega.

Ustrašila se je sama one misli. In uprav sedaj, ko bi začela biti srečna, doletel jo je tak poraz, uprav sedaj nima komu zaupati velike skrivnosti, katero je danes občutila.

Popolnoma se je stemnelo; črni mrak ulegel se je na vse strani, silni veter goni pred seboj oblake prahu, majaje močna drevesca v parku. Sedaj se izbudi iz svoje zamišljenosti; burja jo je prehvapila v najoddaljenešem kotu parka. Z neba padajo debele kaplje, šumljanje v oprasenih kro-

cela množica novih uradov v Trstu in okolici. V ta namen bila so že objavljena potrebna poučenja, iz katerih ima prebivalstvo pouzeti, kako se ima vesti ob odstranjenji proste luke ter proti tem uradom. Čudno je, da so bila vsa ta poučenja in sicer v mestu in v okolici objavljena samo v nemškem in italijanskem jeziku, kljub temu, da je v mestu mnogo slovenskega življa, in da je okolica popolnoma slovenska. V sled tega dogodka se bojimo, da bode visoka vlada novo vsvarjene urade tako poučila, da imajo uradovati samo v nemščini in italijanščini, čeprav bodo imeli posla večidel samo s prebivalci slov. okolice.

Tako postopanje — in sicer navedeno glede objavljenega poučenja, kakor tudi to, česar se nam je bati glede občevalnega jezika na novostvarjenih uradih s prebivalstvom — ne odgovarja spoštovanju, katero je vlada dolžna osnovnim državnim zakonom in državljanom vseh narodnostij.

Tako postopanje žali domače slovensko prebivalstvo, moti in ovira promet, ter dela slovenskemu prebivalstvu nepotrebne težave, ki ne rodijo državi drugega nego nejevoljo in nezadovoljnost prebivalstva. Vlada ima dolžnost spoštovati v vsaki deželi deželne jezike ter je gojiti v svojih uradih; to ima storiti tudi v Trstu in njegovi okolici.

Zaradi tega stavijo podpisani na ekscelenco g. finančnega ministra nastopno interpelacijo:

„1. Kako misli ekscelenca opravičiti okolnost, da so bila objavljena dotična poučenja glede odprave proste luke Tržaške ter uvedbe nove užitinske linije samo v nemškem in italijanskem jeziku, ter da se je pri tem dež. jezik slovenski prezrl?“

2. Hoče li ekscelenca one urade, ki bodo v sled odprave proste luke ter uvedbe nove užitinske linije na novo vsvarjeni, tako poučiti, da imajo postaviti vse napise tudi v slovenskem jeziku

nah brezovih debel in modri blesk razsvetljuje drevored. Ni ji ostajalo drugo nego zbežati; v grad je bilo primeroma daleč, bliže pa do jame na koncu drevoreda. Z jedno roko privzdignivši obleko, z drugo pridrževši veliki slamnik na glavi, spusti se do jame. Ni še bila prav v podmolu, ko se usuje ploha; zadnji čas je bil, da se skrije.

Zunaj je nehal veter in začel naliv, bliskalo se je, a brez groma.

„Blesketanje,“ rekel je gospod oskrbnik v grajski sobi. Pozabil je na Adrijano in ni vedel, da na koncu parka sedi v jami tresoč se mraza, z razpuščenimi lasmi, prekriževaje se po vsakem blisku.

Vihar preneha. Oblaki na nebu so zginili in okolica, obajana z blede mesečino, dihala je opojno vonjavo. Tu in tam padla je kaka deževna kaplja z drevesa na oživelo zemljo in iz oddaljenega goričja odmeval je slaviji spev.

Bila je čarobna noč.

Pri vratih ograje ustavil se je Viktor na konju. Preveč nevtrpljiv ni mogel čakati prihodnjega dne, ko se je imel vrniti v grad; nepremagljiva sila tirala ga je, da bi prišel še zvečer k bolnici. Ni

in da morajo ustmeno in pismeno obče-
vati s slovanskimi strankami, katere
bodo ob dolgi užitinski liniji v večini,
v deželi navadnem slovanskem jeziku?

Dunaj dne 23. junija 1891.

Nabergoj, Spinčić, dr. Gregorec, Zehet-
mayr, Kohler, Rammer, Doblhamer, Rogl,
dr. Gregorič, Sorenyi, Pabstmann, Gasser,
Hagenhofer, Fabian, Sylva-Tarouca, dr.
Belcredi, Wratislav, Czernin, Palffy, Kleist
Povše, Joh. Schwarzenberg, dr. Schorn.
Plaf, Karl Schwarzenberg, Wiedersparg*.

Interpelacija

poslanca Spinčića in tovarišev do
visoke c. kr. vlade.
(V 25. seji državnega zbora.)

V letu 1883 predložila s ta gospoda
M. Laginja in A. Križanec v imenu takrat-
nih hrvatskih in slovenskih poslancev de-
želne zboru istarskega visoki vladi neko
spomenico, v kojoj sta popisala postopanje
v Poreču, običajno proti imenovanim po-
slancem takó v deželnem zboru, kakor
zunaj zboru, in sta prosila, da se nepri-
stojnosti primernim putem odpravijo.

Sodeč po vedenju občinstva v letu
1884 — tako v deželnem zboru, kakor
zunaj zboru — pomogla je spomenica vsaj
toliko, da so mogli slovenski i hrvatski
poslanci izvzemši par posamičnih slučajev,
v deželnem zboru mirno obravnavati o
predmetih in se krotiti po mestu, ne da
bi jih kdo nadlegoval.

Toda že v naslednjem letu 1885 obr-
nilo se je na slabše; potem pa se je
večalo zlo od leta do leta in traja še
dan danes.

Kader govore hrvatsko-slovenski po-
slanci v hrvatskem ali slovenskem jeziku,
zgodí se navadno ne le to, da se snidejo
italijanski poslanci in glasno pogovarjajo,
ampak tudi občinstvo na galeriji ropota
na vse mogoče načine, da niti oni ne ču-
jejo govornika, ki blizu stoji. Zunaj zboru,
po ulicah Poreških sramote hrvatsko-slo-
venske poslance z različnimi besedami, vpije
se pred njimi in za njimi, žvižga, pljuje,
in jih morajo vsakokrat žandarmi spre-
mljati, ko gredo iz zbornice do svojega sta-
novanja. Podpisani poslanec Spinčić
doživel je že čestokrat taka zasramovanja.
Ko je došel v Poreč kot član deželne odbora,
se mu leto dni ni nič dogodilo; tem
hujše se mu je pa godilo od dne 23.
februarja 1891 in osobito od dne 4. marca
1891 naprej, kojega dne so se namreč
vršile volitve volilnih mož, odnosno se je
v Poreču vršila volitev poslanca. Njega,
ki je član najvišje avtonomne oblasti v
deželi, ki je kot tak primoran bivati v
Poreču, in ki je od dne 4. marca državni
poslanec, zasramovali so na vse mogoče

vedel, da je ozdravila; ker ga je nevihta
zadržala v vasi, priključal je še le zdaj do
parkove ograje.

„Tukaj ne dokličem nikogar“, reče
naslonjaje se na rešetko.

Grad je spal; nobeno okno ni bilo
razsvetljeno, nikdo ni čakal njegovega pri-
hoda. Kaj učiniti?

Potem skoči s konja, priveže ga k
rešetki in hodi ob zidu.

„Če se mi ne posreči skočiti na drugo
stran, ne bode kazalo drugega ko vrniti
se v vas“, govoril je hrabreč samega sebe.

A zid je bil primeroma visok. Zeleni
bršljan razpletal se je po njem v fan-
tastiških formah in markiz je bil že daleč
od mesta svojega prihoda. Minilo je deset
minut, prej ko se mu je posrečilo najti v
zidu šupljino, da je vtaknil vanjo nogo in
zlezal na zid. Bil je že na samem koncu
parka. Tu ni kazalo več razmišljati, pri-
poroči se nebeskemu varstvu in skoči v
park. Padel je med mokri praprot in opazil,
da si je nekoliko rokave raztrgal na suknji.
Pobere klobuk s tal ter krene po najkrajši
poti v grad.

(Dalje prih.)

načine dan na dan skozi celi mesec, dokler
ni zapustil mesta: če se je le pokazal na
ulici, ko je hodil do svojega urada, ko
se je vračal iz urada v svoje stanovanje,
ko je šel na prepotrebni sprehod ali se
vračal od sprehoda. Dasi se mu je zago-
tovalo, da se je vse potrebno ukrenilo,
da se mu nič ne zgodi, žvižgali so vendar
in vsklikali za njim razne besede odraščenci
in otroci. Vzrši ga, tekli so otroci hitro
skupaj ter začeli plesati in prepevati neko
sramotilno pesem, naperjeno proti Hrvatom
in nalašč zloženo po volitvi dne 4. marca
t. l. Niti 23. februarja, niti 4. marca ni
zapustil svojega stanovanja; to pa ne iz
bojazljivosti, ampak le zato, da ne bi se
mu očitelo, da je sam kriv, ako se mu
kaj pripeti, in pa zato, ker se mu je
reklo na kompetentni strani, da previdnost
zahteva, da ostane doma. In dozdevalo se je,
da niti doma v hiši ni varno, kajti postavili so pred hišo 3
žandarme, koji so ga stražili do blizu jutra.
Kakor se mu je pozneje povedalo na kom-
petentni strani, preprečili so le ti poslednji
s pripomočjo najupljivjajšega moža ita-
lijanske stranke, da ni po proglašenju ta-
mošnje volitve Vergottinijeve pred hišo
zbrana kričeča množica uprizorila demon-
stracije, kakršna je bila popred dogovor-
jena, in morda še kaj hujšega.

A ne le hrvatsko-slovenski poslanci
so izpostavljeni takim nasprotnostim, ampak
Hrvatje in Slovenci v obče, kakor tudi
njih duhovščina.

Postopanje s hrvatsko-slovenskimi
volilci leta 1885 u Poreču in Vodnjanu
vpisano je bilo v dotičnih protestih, pred-
loženih visoki zbornici. Protesti ti sicer
niso prišli v obravnavo pred visoko zbor-
nico, govori se pa, da se je v letu 1891,
torej po preteklih šestih letih in po raz-
puščenju državnega zbora, vršila o tem
preiskava in se morda še vrši.

V letu 1891 godilo se je hrvatskim
volilcem in volilnim možem nekoliko bolje,
ker so prišli na volišče v močnem spremstvu
svojih sobčanov, in ker je dne 4. marca
pred voliščem ob periferiji mesta stalo 30
žandarmov pod poveljem jednega nadpo-
ročnika in političnega komisarja. Toda
volilni možje niso smeli v mesto, da bi
se okrepčali; le posamični mogli so v
mesto, ako so se obrnili do žandarmov,
da jih spremljajo. Kako potrebno da je
bilo vse to, priča nam istina, da so Po-
rečani vzlic vsem tem naredbam na stop-
nicah hotela „alla città di Trieste“ na-
pali dva moža, Matevža Dekovića in
Stefana Zoričića, ju tolkli po glavah in
vrgli potem skozi vrata. Po proglašenju
volitve metali so kamenje na vrata me-
ščana hrvatskega mišljenja, imenom Ritoča,
in nadaljnji izgredi so se le s tem prepre-
čili, da so postavili tri žandarme pred
njega hišo.

Pred volitvijo, posebno pa po volitvi
bilo je jako nevarno za posamične hrvatske
može podati se v mesto. Dne 8. marca
ušel je Anton Kalac iz Vrvarij le z veliko
silno napadom Porečanov, in to ne po na-
vadni cesti, ampak na okolico. Nekega
dne v tednu od 8. do 15. marca opozoril
je Antona Pavletića iz Vrvarij nek mir-
nejši Porečan, da je kaci 40 Porečanov
v to določenih, da napadajo Hrvate, in ga
je svaril, da hitro odide iz Poreča. Istega
dne pričakovala je hrvatske mladeniče,
došle k vojaškemu naboru, pred hišo c. kr.
oblasti cela gruča z dolgimi in debelimi
palcami oborožena; sledila jim je po vsem
mestu, jela pred mestom opeko nanje
metati ter je pri tem dva mladeniča na
glavi ranila, drugi so se rešili s tem, da
so bežali. V kratkem času napali so in
tepli v Poreču štiri može: Simona Stifa-
nića iz Sinožić, Stefana Radolovića iz
Morsalice, Tomaža „Sekranun“ iz Vrvarij,
Gregorja Rabaka iz občine Buzetske. Dan
vojaškega nabora v Poreču vskliknil je
Simon Bratović iz Baderne: Živio naš
cesar Fran Josip! Porečani pa so mu
odgovorili: Ti daremo ben noi altri cesara!

(Ti damo že mi cesarja!) ter so ga hoteli
napasti, a on je ubežal.

Znano pa ni, je li politična oblast sploh
kaj in kako ukrenila proti izgredu v
Poreču. Voditelj tej oblasti se je neki
izrazil, da hoče imeti red v svojem okraju.
Ali kako?

(Konec prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Generalna proračunska debata je po
šestdnevnom razpravljanji končana ter je
zbornica prešla na podrobno razpravo. V
generalni debati bil je najimenitnejši in
najlepši govor mladočeskega poslanca dr.
Herolda. Heroldov govor je pravi pro-
gram te stranke ter mora biti simpatičen
vsakemu pošteno mislečemu Slovanu, kajti
on poudarja vzajemnost vseh slovanskih
narodov v Avstriji. Češka delegacija v
državnem zboru ne bode delala vladi
fakcijske opozicije, to je ne bode ji na-
sprotovala načelno, samo zato da oponira.
zagovarjala bode ter se nevstrašeno po-
tegovale za prava češkega naroda ter pod-
pirala vse pravične težnje drugih slovans-
skih narodov, pripravljena je pa tudi sode-
lovati z vlado v vseh gospodarskih vpra-
šanjih, ako bodo narodom in državi v ko-
rist. Iskala ne bode zvez in tudi ne bode
drugim strankam za njih podporo kaj ob-
ljubovala, kajti to so mej omikanimi na-
rodi ne spodobí. Tudi ne bode prosjačila
pri vladi, da zadosti kulturnim potrebam
češkega naroda, to zahteva državna korist
ter je vsake vlade dolžnost. Vse sofizme
in brezobzirne napade nemških liberalcev
posebno pa grofa Wurmbanda odurno in
ostudno ovajanje Slovanov vladi in višjim
krogom nasproti je dr. Herold s fakti pobil
in ovrgel. Nemški listi so pisali, da bode
Plener mnogo novega povedal. Iz go-
vora vodje liberalne stranke nismo pa nič
izvedeli, kar bi ne bili že prej znali. Oči-
tanje, da so se liberalci premenili. Plener
zavrača, češ ne mi, nego vlada se je pre-
menila in sicer ne na enkrat nego pola-
goma. Že 1889. se je grof Taaffe obrnil
na levo, ko je na Plenerjevo interpelacijo
glede sklepa češkega deželne zboru od-
govoril, da vlada nikakor ne misli ustavo
premeniti ter da ne bode mogla nikakor
ustreči želji češkega deželne zboru, da
bi se dal cesar kronati češkim kraljem.
Poznej spravila je vlada glasovite punkta-
cije na dnevni red ter si zelo prizadevala
izvesti spravo mej obema narodoma na
Českem. Na to je izdal pravosodni mini-
ster znano jezikovno naredbo, valed ka-
tere so bili vetvarjeni takozvani „zaprti
nemški okraji“, v katerih so nastavljeni
sodniki znajoči samo nemški. To se je
zgodilo tudi samo Nemcem na korist. Na
to je moral odstopiti minister Dunajewski,
ki je bil največji nasprotnik levičarjev,
na to je sledila izjava Taaffejeva o po-
trebi jednega in edino nemškega kot no-
tranjega uradnega jezika. Kaj bi torej mi
levičarji, take vlade, ki nam vse spolni,
kar koli si želimo, ne podpirali? (Bilo bi
res čudno.) Pri vsem tem bil je pa ta
državnik tako malo diplomatičen, da je
nazval to stranko, ki, kakor iz navedenega
sledí, teži samo za lastnimi koristmi „dr-
žavno stranko“. Isto tako je počastil s
tem imenom gospode plemiče iz Galicije,
in zakaj so ti poljski poslanci „državna
stranka“, zato, ker so isto tako kakor le-
vičarji nasprotniki Rusije in veliki prija-
telji in zagovorniki trojne zveze, kar se
pa notranje politike tiče, branitelji duva-
lizma. Zveza mej Poljaki in levičarji je
gotova, akoprem si sibe obe stranki na vse
pretege silita dokazati, da bodeti terali
politiko proste roke. Hohenwartov klub
visi tako rekoč mej nebom in zemljo, ter
ne ve, kam bi se obrnil, v nemško-poljski
večini mu pa bržkone ne bode mesta,
kajti ta gospoda ne potrebuje njegovih
glasov.

V podrobni debati govoril je poslanec
V a š a t y proti trozvezi in sedanji vnaji
politiki avstrijski ter zagovarjal zvezo
Avstrije z Rusijo. Lueger je pobijal
notranjo politiko, ter ostro napadal duali-
zem in madjarsko vlado, katera se meša
že v vse notranje zadeve avstrijske dr-
žavne polovice. Poljak Bilinski zago-
varjal je sedanjo vladno politiko ter, Bog
ga vedi po kom neki pooblaščen, zatljal
grofu Taaffeju, da so vsi avstrijski Slo-
vani zadovoljni z njegovo vlado in pre-
srečni, odkar vlada sedanji sistem.

Vnanje države.

V Italiji so radikali izdali proglas,
v katerem pozivljajo vse pristaše svoje
stranke, vsa društva in korporacije
njih barve, naj na shodih odločno prote-
stujejo proti nakani sedanje vlade obno-
viti 1892. trojno zvezo. Od te, pravijo ra-
dikali, nema italijanski narod drugega
nego neznošna bremena, katere mu nalaga
vzdrževanje vojske. To so neplodni troški.
Trojna zveza vodi Italijo v materialno po-
gubo in negotovo bodočnost ter je narodu
do iskrajnosti škodljiva. Vlada si bode
proti tej agitaciji pomagala s tem, da kar na
kratko prepove vse te shode. Ako prav
ne pride do te manifestacije, je to že do-
volj dokaza, da ta zveza ni posebno pri-
ljubljena i taljanskemu narodu ter da ne
stoji na tako trdni podlagi, kakor bi kdo
misli.

Nemška vlada kani izvesti neke
važne premene v diplomatičnem koru. Ge-
neral Waldersee pojde baje v Paria, kot
zastopnik nemške države, isto tako pride
drug poslanik v Petrograd.

DOPISI.

Iz Škrblne, dne 25. junija. [Izv. dop.]

Preteklo nedeljo bi bili imeli tu lepo
cerkveno slavnost, vsakoletni cerkveni shod.
Začel pa se je glas, da bodo godei. Na
javnem mestu se je dalo na izbiro: ples
naj se opusti, ali pa odpade cerkvena slo-
vesnost. Modra glava se je odločila za
ples. Omeniti pa je, da so razmere pri
nas zelo hude. Dve stranki stojiti srdito
druga proti drugej, dogodki so že pri
okrožnej sodnji v Komnu, da celo pred
nadsodnijo v Tratu! V takej razburjenosti
se je bati še hujših nasledkov. Čudno se
tedaj čudimo, da se tako neprevidno ravna,
da se mej samim smodnikom in dinamitom
kani vredi še plesovna goreča baklja vro-
čerkvrne mladini v pogubo in propast! Ali
ni to brezskrbnost, brezbriznost in skrajna
neprevidnost? Žalostno, res, žalostno!

Nekdo bi jedenkrat vendar že moral
vedeti, da so javni plesi v obče silno škod-
ljivi in kvarljivi v pre mnogih obzirih! Ko-
liko pohujšljivega, koliko slabega je tu!
Nežna, a tudi bolj odrasla mladina se tu
demoralizuje; kar orkev in šola s krvavim
trudom sezidata, tu se lahkomišelnost ruši
in podira! Koliko se tu zapravlja, brezpo-
trebno zapije in zajé, koliko nepotrebnega
lišpa, trakov, robocev, nafkranih predpasnikov
in kril, pic in špic, petelj in šarenih škar-
petelj je treba, koliko trdo prisluženih
novcev se tu po nemar zavrže, doma pa
celó za sol zmanjkuje! Ni ga tacega jav-
nega plesa, ki bi v vsem skupaj vsaj do
par stotakov ne požrl, in to je v sedanjem
hudem času, ko celó moke ni, svota, silno
občutljiva svota! — Dalje: koliko preprirov
in pobojev je radi plesa, potem pa
koliko kesanja, britkosti in tugovanja!
Koliko se jih na plesu prehladi, koliko jih
zapravi ljubo zdravje, in koliko njih radi
plesa celo zagrne prezgodnji grob! — Dalje:
koliko so se pametni ljudje, naši veljaki
že trudili, da bi pogubonošne ples od-
pravili, koliko so naši vrli listi v tem po-
gledu že pisali i. t. d. i. t. d!! In vsega
tega nekdo še ne ve?! Zamera mu, če
tega ne ve, — še večja mu zamera pa, če
vse ve, a kljub temu dovoljuje javen ples
in to še posebno sedaj v tako burnem,
domačem razporu in memo tega še proti

divizi: ples ali cerkvena slavnost, — no, modra glava, ki se razume na marsikateri ples, seveda odloči se za ples!

Da, res, pri nas je žalostno! Vsi ti prepriji so radi zasplosti domačega oblaštva, vse zmešnjave zato, ker ni moža, ki bi znal modro vladati, vsi dopisi, vsa nezadovoljnost zato, ker nas vodi tako šibka, neokretna in nepredvidna roka! Samo radi enega, tepeni smo vsi, trpeti moramo vsi! Čas bi enkrat bil, da krenemo na bolje! Volitve so tu! Na krmilo tedaj družega moža! Če pa ne bo ravno tako „grozno“ učen, bode vsaj našim poštenim terjatvam pošten!

Različne vesti.

Odbor političnega društva „Edinost“ ima v ponedeljek, dne 29. t. m. ob 10. uri predpoludne svojo sejo. Na dnevnem redu so pogovor o političnem položnju in nekatere podrobnosti. Gg. odborniki in namestniki vabljeni so, da se prav gotovo udeležijo seje te.

Poverjenišstvo „Matice slovenske“ prevzel je g. Fran Hafner. To dajemo čast članom „Matice“ na znanje ter je opozarjamo, da lahko plačajo svojo letnino v „Slovanski čitalnici“ Via del Campanile št. 4 I. nadstropje.

Laška nepristranost. Izvedenci trdijo, da je govor g. Nabergoja o priliki debatovanja postave ob uvedanju drž. užitnine najboljše uplival na zbornico ter našel sošutje drugih poslancev za nas okoličane, kojih položaj je g. Nabergoj živo opisal. Ali glej nepristranost laškega časopisja! „Mattino“ je objavil govore vseh treh Tržaških poslancev, Nabergojevega pa ne. Očka „Osservatore“, uradni list, storil je tudi tako. Sklepati smemo, da je med uradnimi in poluradnimi listi neka zveza.

26. Junija Včeraj je torej bil oni dan, katerega so se objavile državne odredbe glede na olajšave pri obdačanju blaga v Tržaških zalogah. Posebna knjižica, ki obsega dotično carinsko tarifo, po kateri se morajo napravljati izkazi blaga in navod za sestavljanje zadnjih, stane 15 kr. ter se dobiva — seveda samo v laškem in nemškem jeziku. Nam Slovencev ni treba, da se o teh naredbah poučimo. Po tej naredbi dovoljeno je vsaki družini imeti doma carine prosto 1 kg. pečene kave, 5 kg. kave, ohokolade, Cacao, finih jestvin, 5 steklenic šampanjca, 50 litrov vnanjega vina, po 2 kosa inostranskih kodlj, velocipev itd., 10 kg. petroleja, 15 kilogramov raznega suknja in tekstilnega blaga, 15 kilogramov sladkorja itd. Meso frišno in slano ali okajeno je sploh prosto. Ako ima kdo več nego toliko ter ne nameni, obdači se mu, vse ter zapade tudi kazni. Glede proste množine vina, določuje poseben zakon. Vendar pa je upati, da komisije ne bodo pregledovale po privatnih hišah razun v slučajih, kjer bode kaka ovadba.

Užitninski davek in mestne doklade. Nov užitninski davek, koji se uvede 1. dne julija, obsegal bode, kakor znano: goveje, konjsko in svinjsko meso, vino, pivo, perutnino in divjačino. Glede na petrolej, sladkor in alkoholične pijače plačeval se bode davek ob proizvodnji. Užitninski davek na vino, pivo in meso ni v Trstu nobena novost, kajti smo ga mu že zdavna navajeni. Trst postal je že glasovit radi draginje enacij pijač in mesa, ki so tukaj dražji nego na Dunaju. Upati je bilo začetkom, da bode vino, pivo in meso cenejše, kedar država prevzame v svojo oskrb pobiranje užitnin. To upanje se je opiralo na okolnost, da se povsod na deželi ti užitni predmeti cenejše prodajejo, nego pri nas. Temu pa ne bode tako, kajti česar ni obdačila država, obdačila bode občina in to prav po laški navadi. Znano je namreč, da so finance raznih italijanskih

mest na jako šepavih nogah ter so malone vse občine po Italiji v dolgovi do glave; ubogo ljudstvo pa plačuje, da je groza. To „hvalevredno“ gospodarstvo hočejo uvesti, ter so je zvečiné že uvedli Tržaški gospodje na magistratu, meneč: odirajmo radodarno ljudstvo ter razsipajmo denar v malovredne smotre! In res, glejte kako se drže gospoda Lahi tega gesla. Tržaška občina zahteva od vlade, da jej dovoli pobiranje 130% doklade na vino, 300% na pivo, 140% na goved do 400 kg., 200% na vino v steklenicah in 100% na druge, po državi obdačene predmete. A nezadovoljni s tem terjajo še 25 od sto cene, po kateri se nastavlja vino toči, kar pomeni družih 300 od sto na vino tako, da bi potem takem na vino težila 430 od sto občinska doklada na državno. A še nezadovoljni s temi nečutenimi dokladi zahtevajo ti še posebno doklado pri proizvodnji alkohola in družih opojnih pijač ter terjajo celo, da jim vlada dovoli pobirati še onih 25 od sto na užitnino, ki jo je prva leta uživalcem odbila. Ali čemu pač zahteva magistrat toliko? Da se odškoduje za odvzete pravice ter obvaruje občino gmotnega poloma. Človek bi se moral res temu smijati. Da je pa ta njih navidezna bojazen piškava, kaže nam istina, da je država prva leta proračunila samo 600.000 gld. čistega dohodka od užitninskega davka v tem, ko jej občina dosedaj vplačevala skoraj 900.000 gold. na leto. Dosedaj je občina obdačevala samo vino, pivo in meso v tem, ko bode v prihodnje pobirala doklado tudi na druge užitne predmete; dosedaj imela je občina ogromnih troškov z celo čredo dačnih uradnikov, sedaj jej teh ni treba; in vendar jej je donajala užitnina do 2 milijona na leto! Zdaj jim bode moralo še več nesti, a vendar odirajo tako neusmiljeno ubogo ljudstvo! Krivo je temu le slabo gospodarstvo in lahonska strast mestnih očetov.

Mestni zbor imel je dne 25. t. m. opoludne svojo sejo, v kateri se je obravnavala osobito zadeva mestnih užitninskih uradnikov, ki bodo 1. prihodnjega meseca zgubili svojo službo. Tržaška „Providenza“ ponudila je magistratu, da poskrbi za 30 teh uradnikov, ki so več nego 60 let stari v mestni sirotišnici. Vodstvo dosedanjih užitninskih uradov pa je sklenilo vsem uradnikom, ki zgube službo, dajati še tri mesece plačo, onim pa, ki so služili več kot 15 let pri občini ter so dela nezmožni, še tri leta dajati tretjino plače. Prvi sklep stal bode občino 23000 gld., drugi pa do 4600 gld. na leto. Ker je šlo sploh za lahonske kreature in dobre magistratove agitatorje, umevno je, da se je stvar sprejela jednoglasno. — Na to se je obravnavala zadeva ob uvedanju drž. užitnine in občinskih doklad. Tržaški župan, ki je prišel z Dunaja, javil, je da bode država prvih pet let znižala za 5—25% drž. užitninski davek. Gospoda na magistratu je to smatrala tako, da bode državni odbitek šel v občinsko blagajnico ter se vse jedno pobiral. Država je pa z njim hotela olajšati stanje konsumentom, mestjanom v užitninski meji, in poslanec gosp. dr. Sanzin pohvalil je javno moder sklep vlade, ki je s tem ščitila delalca in konsumenta, za kar so se mu ostali lahoni ironično posmehovali. V dolgotrajnej burni debati se je sklenilo terjati od vlade, da dovoli občini pobirati enake občinske doklade kakor dosedaj, torej pri vinu 4 gl. 80 kr. uhodnega davka in 25% cene, po kateri se vino toči, pri pivu 300% državnega davka in pri raznih družih predmetih 100% drž. užitnine. Světnik Cambon je celo izrekel, da je bolje, da magistrat koj naloži doklado ter postane nepopolaren nego da je v prihodnje k temu siljen.

Seja se bode nadaljevala danes opoludne ter bode o nje sklepih poročali prihodnjič. Kakor se vidi, so se pa mestni lahonski očetje zakleli rubiti ubogo tržaško ljudstvo do kože samo, da morejo mastiti svoje ljubljence ter vzdrževati razne nepotrebne lahonske zarode.

Znano lahonsko glasilo norčuje se zopet iz našega odličnega sorojaka in poslanca g. Nabergoja, ker se je drznil v seji dne 23. t. m. prašati g. finančnega ministra, kako razlaga okolnost, da so se naredbe ob odpravi proste luke in uvedanju državnega užitninskega davka, objavile zgolj v laškem in nemškem jeziku, da se je opustil slovenski deželni jezik, in če se namerava v novih užitninskih uradih ob užitninski črti poslovati s slovenskimi strankami v slovenskem jeziku, toli ustmeno kolikor pisмено. Znano je, da bodo novi užitninski uradi poslovali samo z našim slovenskim življenjem: Kraševci, Goričani, Istrani in tržaškimi okoličani. Pravi monsturn bil bi tedaj, ako bi se v teh c. kr. državnih uradih z zgolj slovenskim življenjem uradovalo v tujih jezicah. Kolikor se naredb tiče, izdale so se te samo v laščini in nemščini — Slovenec naj jih sam priskrbi, vsaj on ni vreden, da bi ga poštevati razun tedaj, kadar mu je plačevati visoke davke in pristojbine. Niti pouka, za kaj naj plačujemo, nam ne privošči v našem jeziku! Pri tem pa govoré o ravnopravnosti jezikov v Avstriji. Ako nam celo slavna vlada usiljuje v novo osnovanih tradih, ki so na slovenskih tleh ter občejejo zgolj z našimi ljudmi, tujo laščino, česa se nam je pač nadejati od strasne in politički slepe lahonske stranke v Trstu! — Zgorej omenjeni organ tržaških lahonov bide pač sam sebi v obraz, zabavljajoč nad našim odločnim g. poslancem, kateri uporabi vsako priliko, da brani na odličnem mestu toliko gmotne, kakor tudi narodne interese slovenskih prebivalcev v Trstu in okolici.

Iz spodnje okolice se nam piše: Visoko c. kr. ministerstvo notranjih zadev vrnilo je pravila delniškega društva „Narodni dom“ v Barkovljah, omenjajoč, da delnicam mora biti veljava najmanje po 50 gld. jedna, dočim se je v predloženih pravilih označila za 10 gold. V dotičnem dopisu se omenja tudi prosilec, da bi se stvar dala doseči potem in imenom „Zadruga“. Pisu teh vrst je došla pa te dni od jako dostojne strani z Dunaja vest, da ima tukajšnje slavno c. kr. namestništvo nalogo, potrditi pravila, ako se le zvišajo delnice od dne 10 na 50 gl. Barkovljanski rodoljubi so vedno trdnega prepričanja, da mora tam stati „Narodni dom“. Z veseljem nam je naznanjati, da so se pridružili dotičnim Barkovljanskim rodoljubom tudi nekateri dobroznani mestni gospodje, kateri se ob vsaki priliki trudijo v prosep narodne stvari. Glede se namreč sedaj, kako bi se dala stvar po najkrajšem potu izvršiti in, ako je le možno, potem neakoijskega društva. Stvar se reši v kratkem ter upamo, da bode v kratkem stal „Narodni dom“ v Barkovljah v proslavo našega naroda in tudi v materijalno korist svojih udov. Stvar je zelo važna, ker se misli zgraditi na vsak način za več sto ljudi prostorna dvorano. Enaka dvorana služila bi potem lahko tudi mestnim društvom za prirejanje veselice, ker v mestu nam — žal — še primanjkuje primernih prostorov. Če pa še pomislimo, da nima tamošnje v narodnem obziru prevažno pevsko društvo „Adrija“ sedaj nikake dvorane, kjer bi moglo prirejati dostojne veselice, in da je moralo prestajati to društvo uprav valed tega kritične čase, priznavati moramo, da je „Narodni dom“ Barkovljanom potreben, kakor ribi voda! Pomisliti je še na važnost Barkovelj po odpravi proste luke. Ker ostanejo Barkovelje izven užitninske meje, prihajalo bode tja toliko več obdačnatva, in gostilna „Nar. doma“ bi donajala lepega dobička. Vsed odprave proste luke odide iz Barkovelj tudi več italijansko-furlanskih družin, katere so imele primernega dela v raznih tovarnah, ter Barkovljani bodo mogli vsled tega v narodnem obziru biti še ponosnejši nego do sedaj. Govorečim o gostilni „Nar. doma“ je pač vredno omenjati kréma tamošnjega pod vzornim vodstvom delujočega „Obrtnijskega društva“ (Vkužijene zadruge z

neomejeno zavezo). Pred 10 leti po 5 gl. uplačani deleži, narastli so do danes vsak na blizo 140 gld. ne uštevši lepih dividend, katere so med tem dobili udje! Mora se pač očitno priznavati, da se nahaja malokje v Avstriji društvo, katero bi neslo toliko dobička svojim udom, nego imenovano Barkovljansko društvo! Gostilna Nar. doma ne bi uprav nič škodovala krémi „Obrtnijskega društva“ ker, ako ne ustanovimo mi na prekrasnem prostoru potrebne gostilne, prišli bodo tujei in napravili več nego eno. O tem so Barkovljani dovolj skušeni in ni dvojbe torej, da se poprime vsak vzoren Barkovljan prelepe ideje — zidanja „Nar. doma“ — in da bode vsakdo delal v ta namen po svojih močeh. In mestni veljaki in rodoljubi se bodo gotovo tudi brigali za stvar, spoznavši koliko bi koristila v narodnem in materijalnem obziru. „X“.

Pevsko društvo „Zarja“ napravi jutri popoludne izlet v Rocol kjer se ustavi v gostilni g. Prašel na Želeti je, da se pevsko društva v okolici sporazume med seboj ter se medsebojno spoznavajo, pri tem pa goje pravo slovensko vzajemnost in bratsko ljubezen. Ker se je tudi v Rocolu nedavno osnovalo pevsko društvo „Svoboda“, koje, kakor je slišati, napreduje lepo, želeli bi, da rodoljubi mnogobrojno pridejo jutri v Rocol ter s svojo navzočnostjo ojačijo bratske Rocolčane, da trdno in krepko nadaljujejo pričetu pot ter goje narodno zavest v drugem okoličanskem okraju.

Iz spodnje okolice nam pišejo: Izlet Rojanskih „Zarjašev“ v Rocol obeta biti kaj sijajnega. Kakor sem slišal, olepiati jim mislijo „Svobodaši“ prav okusno vse prostore. Na poti, ki pelje na vrt gostilne „Prašel“, kjer je tudi sedež tamošnjega pevskega društva, napravi se slavolok. Vihrala bode nova velika slovenska zastava, napravljena nalašč za to veselico. Smemo reči, da Rocol se je probudil. Ni bil zastoj trud tamošnjih rodoljubov, kmalu bodo videli sad, kateri je obrodi o njih prizadevanje za narodno stvar. Pevski zbor „Svobode“ napreduje kaj vrlo, vadi se petju sedaj okoli 60 narodnih mladencev. Da se pridno vzbuja okolica, naloga je, Tržaške „inteligencije“, da je vedno pri vsakej veselici zraven, da nje prebivalce podučuje o narodnih svetih dolžnostih. Obžalovati pa moram, da pri nas je skoro narobe. Gospoda v mestu obiskati bi mogla pogosteje okolico, ne da se dolgočasi po kavarnah in drugod, kjer bi kmalu pozabila na svoje dolžnosti, dolžnosti oduševljati z besedami in dejanjem preprosti narod. Trgovci in zasebniki ki po letu kaj radi iščete svežega zraka po Kranjskem in po Krasu, tu v našej lepej okolici v sredi preprostega naroda, ki je brez narodne šole, imate lepa poslopja primerna za poletje, narod Vas čaka. Torej v nedeljo v obilnem številu v Rocolu. Na avidenje.

O k o l i č a n s k i f a n t.

Vabilo k občnemu zboru podružnice družbe sv. Cirila in Metoda v Podgradu v četrtek dne 2. julija ob 9. uri popoludne. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Iz Škrbine se nam piše: V Škrbini nimamo mesnice; zato pošiljamo po meso v bližnji Komen, kajti tamkaj sti dve mesnici. Jako vznemadila nas je te dni novost, da smo iz jedne teh mesnic dobivali kravje meso. In sicer so sekali kravo, ki se je nedavno ponearečila. Tobilno kravje meso se je sekalo, ne da bi je pregledal ogledovalec mesa in se je prodajalo za volovsko meso. Pa nič ni tako skrito, da bi ne bilo prej ali slej očitno — in tako je tudi ljudstvo zvedelo o tem — tihotapstvu ter je ostavilo dotično mesnico, kajti vsak se je bal uživati meso, ki ni bilo pregledano, ker človek si lahko po vživanju slabega mesa nakoplje bolezen, katero potem po velikem trudu in troških komaj odpravi. — Komenskemu županstvu pa svetujemo, da ostro postopa proti enakemu tihotapstvu, a merodajno oblastnijo pa prosimo, da enkrat za vselej zapreči

Izdajatelj in odgovorni urednik **Julij Mikota.**